

İŞTİRAK

Sene 1, Numero 20, 2 Eylül 1326 (1909) Perşembe

Sahib-i İmtiyaz ve Müdür-i Mesul
Serbest İzmir Gazetesi Sahibi

Hüseyin Hilmi

Directeur Husein Hilmi
Muharriri Namık

Mu posta seneliği 40 kuruş
Mu posta altı aylığı 20 kuruş

Mekâtib ve Evrâk-ı Vâride Nuruosmaniyyede (Hürriyet) Matbaasındaki Daire-i Mahsusaya
Gönderilmelidir

Fiyatı 20 Paradır

Memalik-i Ecnebiye için Seneliği 12 ve Altı Aylığı 8 Franktır

Milletim Nev-i Beşerdir Vatanım Ruy-i Zemin

Sosyalizm Efkârının Mürevvicidir

Journal Socialiste ICHTIRAK

Osmanlı Sosyalist Fırkası Beyannamesidir

Ağniyanın servetinin kırkta biri fikaranın hakkıdır.

Ferman-ı İlâhi

Ben-i Adem **azayı** yekdiyerinden

Sadi

İnsanlar şimdiki gibi muhtelif ve **mütezad** fikirlerde yekdiğerinden pek farklı tabiatlarda yaratılmamışlardır. Daima yanlış anlaşılın ve suistimal oluna oluna hal-i hazırdaki şekl-i zarure-i mütebaini tevhit eden ve İngiliz müellifi büyük **Hobbe'nin** fikrince ma el teessüf doğru **olmadığı** halde rücu-u mahal olan içtimaiyat-ı hazıra-i beşeriye o kadar berbat, **o kadar** münfesihtir ki hayatı şu küre üzerinde geçecek üç buçuk günümüzü kabil-i tahammül bir hale koymak için çok tedabir ihtasına ihtiyacımız kati **mübrem** ihtiyacımız vardır. Mutlaka sonradan icat edilen hak gibi, hürriyet gibi vazife gibi 'sosyalizm' denilen ve beşeriyeti mümkün olduğu kadar saadete refahiyete isal yollarını düşünen meslekte o tedabir-i lazımeden biridir ki, maksat iyi yaşamak için icap eden tedabiri bir şekl-i muayyen ve mukavele sokmak ve içtimaiyat-ı hazraya bir şekl-i saadetevre ifrağ etmektir.

Sosyalizm mülkümüzde bir su-i teffehüm neticesi olarak pek fena pek yanlış ve **külliyen** medluluna zıt bir surette anlaşılmiştir. Hâlbuki: Sosyalizm günden güne daha feci daha müşkül bir hale gelen cemiyetin aç ve sefil evlatlarının refahiyetini düşünür.

Sosyalizm mutlaka adalete mugayir olan hali hazır iktisadiyi tashih etmek ister.

Sosyalizm sermayenin mahdut ve behemahal müstebit kimseler elinde bulunmasına itiraz ile herkese hakkı kadar kaidelerini vaz eder.

Niçin milyonlarca adamlar birkaç kişinin esiri olsun. Bir taraftan milyonların temin ettiği ezvak günün sine-i huzuzunda tembelce zevk ve sefaya dalan sermayedaranı öbür tarafta onların emir ve arzusuna tabi binlerce aç ve sefil hastalıklı ameleyi düşünelim. Vicdan-ı mefruzu karartan ila inkıta iddia olunan ve cemiyeti bağlayı saadete isal edeceği zannolunan ahlaka çıkmaz lekeler kirler süren bu levha sosyalizmin hedef-i taarruzu isabetgah tiğ-i tenkididir.

Mütemeddin olduğu kadar adil ve hakkaniyete de yaklaşmak isteyen her millet mülkünde müteaddit sosyalist fırkaları teşkil etmiş amelesinin hakkı ve rahatını temine çalışmakta bulunuyor. Bu maksat ve mesleğin bahusus ayat ve ahadis ile tekit-i teşrii edilen bu fukaraperveranın dinen dahi tatbiki icap ederken, şimdiki kadar Türkiye’de mensi denilecek bir halde bırakılması asla tecviz edilemez. İşte bu meslek-i mübinin mülkümüzde de ala ve tervici için bir Osmanlı Sosyalist Fırkası teşkil etmiştir.

Osmanlı Sosyalist Fırkası memleketimizde anasır-ı muhtelif arasında ittihat, uhuvet, musavat esaslarına hadim ve yegane esbabı tefrika olan münaferet ve su-itefehümatı kavmiyenin izalesine saidir. Maksat-ı esasiesinden birincisi resmi programında beyan olduğu üzere ekseriyet-i azimeyi teşkil eden fukarayı ahali ve amele sınıfının muhafaza-i hukuk ve terfiye-i hayatı, ikincisi ise yine aynı maksadın daha ziyade teshil-i husulü için teknil yeryüzündeki işçilerle teşrik-i mesai ve **tevhid-i** hareketleridir.

Vatan ve insaniyet-i müşterekenin selamet ve saadeti ekseriyet-i azimeyi teşkil eden fukara sınıfının terfi ve işesiyile - yani buhran-ı hazır-ı iktisadinin ve binnetice sefalet-i umumiyenin izalesiyle - kaim olduğundan Fırkanın evvela nazar-ı dikkate aldığı mesele amele ve fukaranın terfiye ve temin-i maişeti kaziyesi olacaktır.

Amelenin temin-i **refahiyeti** ve teshil-i maişeti imalathanelerimizin teksirine ve her türlü vesait-i muhaberenin ikmaline ve amele sınıfları beyninde muavenet-i müteakabile sandıkları tesisine vabeste bulunduğundan Fırkanın her türlü teşkilat-ı ilmiye ve iktisadiye ile iştilal etmesi ve bu iştilalatının bihakkın iktidaf –ı semeratı sulh ve müsalemet-i umumiyeye mütevakıf olduğundan hükümetçe lüzum-u zaruri görülmedikçe muhafaza-i sukunet taraftarı bulunması tabi ve elzemdir.

Zenginlik binlerce, milyonlarca lira **sahiplerinin** – ki bunlar servetlerinin nisfını bile verseler düşar-ı zaruret olmaları ihtimali yoktur – günde kazanacağı beş on kuruşa müftekir ve muhtaç olan amele ile aynı nispet dairesinde vergi vermeleri hiçbir zaman adil ve hakkaniyete muvafık olmadığı gibi cemiyetin ahval-i içtimaiyesine büyük darbeler dahi vurduğundan tekâlif-ü **nisbiyenin** ilgası ile yerine tekalüf-ü müterakkinin vazı kadar tabi ve adil bir muamele olamayacağından Fırkanın **resmi** müterakki taraftarı bulunması bedihidir.

Zikrolunan bütün bu esasların kefil-i muhafazası olan serbesti-i matbuat ve tedrisat ve seyahat ve içtimaiyat esaslarının ayrıca müdafaasına lüzum görülemez. Bunlar bütün evlat-ı beşer için en mukaddes bilinen vazifelerdendir.

Binaenaleyh büyük bir hüsnüiyetin neticesi olan ve milleti teşkil eden ekseriyet-i azime-i fukara ve ameleyi müdafa ve himaye maksat-ı hayırperveriyile bütün düvel-i mütemeddine ve meşrutada olduğu gibi memleketimizde de teşkil ve tesisine gayret edilen Sosyalist Fırkası bütün millet-i **mübeccele-i** Osmaniyeye teknil ebnayı cinsi ile birleşerek bu amal-ı itilaf ve saadet-i cüyanenin kabulünü teklif eder.

Osmanlı Sosyalist Fırkası Programıdır

Hayat-ı içtimaiyede en mağdur bir kısım teşkil eden amelenin ve bunlardan pek geri kalmayan avamın hukuk-u hayatiye ve siyasiyesi temin edilmek ve şu ahenk-i umumi-i terakkide kendilerine bir şehrah-ı salah ve refah istihzar eylemek üzere Fırka bunun için atideki programı tanzim eylemiştir.

Madde

1. Her türlü intihabatın bilavasita **ve rey-i âm** usulüyle icrası
2. Matbuat ve içtimaat-ı umumiyeye hürriyet-i kâmile verilmesi
3. İdam cezasının ref’i
4. İnsanların ihtiyacat-ı tabiiyesinden olan mevattan alınan vergilerin lağvı
5. **Resm-i** müterakkinin kabulü
6. Şimendiferler, bankalar, madenler, sigorta kumpanyalarının millileştirilmesi ile her türlü inhisarın ref’i

7. Bir Osmanlının Türkiye'nin her tarafında intihaba hakkı olması
8. Tevsi-i **mezuniyetin** kabulü
9. Vakti **hazerde** kuvve-i askeriyenin milislerden teşkili
10. Tecavüzi bilumum muharebelerden mücanebet olunması
11. Nokta-i nazarı muhafaza-i sulh ve sükun olmayan bilumum ittifaklara iştirak edilmemesi
12. Meclis-i Mebusan'a aza intihabı için fikri mücadelat-ı siyasiyeye girişilmesi
13. Sosyalistliğin terakkisine hadim bilumum faideli nümayişlere iştirak edilmesi
14. Amelenin hukuk-u sarihasını paymal edercesine tertip edilen grev ve sendika kanunlarının ref'i ve ilgası
15. Talim ve tedrisin her sınıf-ı içtimai için meccanen olması
16. Bilcümle masarifât-ı adliyenin ref'i
17. Bilumum amelenin haftada bir gün istirahat etmesi
18. Evkat-ı mesainin günde sekiz saate hasredilmesi
19. On dört yaşında ufak erkek ve on altı yaşında küçük kızların amelelikten men'i
20. Bir amele Nezareti teşkili
21. Dâhili ve harici bilumum Sosyalist Kongrelerine iştirak edilmesi
22. Bütün amele sendikalarına manen ve maddeten muavenet edilmesi

Nasıl Çalışmalıyız ?

Nasıl çalışmalıyız?

Sosyalist vasfıyla ortaya atılan mücahitleri tanımam. İntisabıyla müftehir olduğum bu meslek-i içtimainin hakayık ve nazariyatına derece-i vukuflarını da bilmem. Bab-ı içtihatlarını ne cihete doğru küşat ettiler, nasıl ve ne yolda çalışacaklar, doğrudan doğruya sınıf-ı say'inin hukuk-u mahsubesini sınıf-ı mümtaz ve sermayedarların iktisafatına karşı bir lisan-ı ateş-i feşanla müdafaa mı edecekler?

Yoksa ibrah-ı mesailerinin mahdut bir daire dâhilinde dolaştırarak sosyalizme Türkiye'de dahi bir mevcudiyet, bir uzviyet vermeye mi gayret edecekler? Bütün bunlar tabi ilerde göreceğiniz asar ve semaratla malumumuz olacaktır. Ve fakat asarlarını mütalaa ettiğim ancak meslektaş sıfatıyla bu bilmediğim, görüşmediğim arkadaşlara arz etmek isterim ki efna-ı adilanemizin neşr-i tamiminde gayet sistematik, muntazam bir hatt-ı hareket almamız hem felsefe-i iştirakiyemiz hem de muhitimizin şeraiti muktezasıdır.

Mesleğimiz ulvi ve mukaddes olduğu kadar büyük ve müthiş! Bütün cemiyet-i beşeriyenin inkılabi maksadına müpteniz olduğundan aksan-ı fenniyesine vakıf olmayan cühela bazı malumat furuş kimselerin yahut hakikat düşmanı menfaat perestlerin yalan yanlış tefehhümatına kapıldıkları için yalnız sosyalizm kelimesini işitmekten tedhiş ediyorlar.

Bir de o kimseler yalnız meşrutiyet-i osmaniyeyi meydana getiren fırka-i muhteremeyi tanıdıklardan, o fırkanın programından hariç birtakım fikirler beslediğimizi görerek adeta meşrutiyet aleyhtarlığı, irtica taraftarlığıyla itham edenler de yok değildir. Hem bunların böyle düşünmeye hakları var; zira kendilerinde değil sosyalizm gibi medeniyet-i haziranın en terakki felsefe-i içtimaiyi fikri, fenni ve siyasi namına en adi bir şeyi idrak etmek kabiliyeti büsbütün mefkud... Muhitimizdeki avam-ı nasa bugün okuyup yazmanın faidesini ifham edebilirsek kaniyim el hizmete! Avamın amele kısmı vak'a irşat etmemize muhtaçtır. Fakat hiçbir zaman unutmamalıyız ki işçiler hukuk-u sarihalarının hüsnü müdafaalarında malumatlı, zeki, faal, müteşebbis, tecrübeye de mücahitlerin muavenetine daha ziyade arz-ı ihtiyaç eyler ve bu miktar rutin pişdarları, sergerdeleri meydana getirmeyince amele ordusuna her ne suretle olursa olsun hareket emri vermek affolunamaz bir hata olur! Zulme, kadre, diktatörlüğe karşı kalb-i amelede bir hiss-i ihtilal, bir hiss- mukavemet uyandırmak kadar adaletli muhik bir şey tasavvur edilemez! Evet; fakat bu hususta bir metot, usul muvaffakiyete saik bir prensip, bir kaide takip etmek de şart-ı azimdir. Mesleğimizin ihtiva ettiği hakayık-ı aliyeyi henüz hazmetmek kabiliyet ve istidadına maelteessüf malik olmayanlara amal ve efkârımızı telkine uğraşmayalım. Zira bundan menfaat yerine mazarrat hâsıl olur. İşte bunun için en evvel milletin dimağı olan mütefekkir gençlerimizden sınıf-ı münevver-i millet olan mekteplerimizden sosyalizm havai nesimesiyle milli bir muhit-i fenni ve felsefi vücuda getirmeye gayret edelim. Elimizden geldiği kadar burjuva nazariyatını inhaka davet edecek kavait-i esasiye-i içtimaiye veya iktisadiyemizi mütemadiyen neşr ile cümle makalatımızın hukuk-u içtimai veya siyasi birer mahsul-ü tedbi olması cihetine hasr-ı mesai edelim. Hatta Karl Marks, Lassal, La Farg, Babel, Jures gibi ekâbirimizin asar-ı ber güzidelerini Türkçeye tercüme etmek üzere muktedir ve Fransızcaya vakıf arkadaşlarımızdan bir heyet-i mütercime teşkili meselesi bence propagandamızın esaslı ve sağlam olması için en birinci bir ihtiyaç suretinde tezahür eder. Çünkü Türkiye'mizde sosyalizmin ancak ismi vardır, bir de zengin malını fukaraya vermek diye yanlış bir telakki.

Fenden, ahlaktan, teşkilat-ı içtimaiyeden, tekvinat-ı felekiyeden, hadesat-ı tarihiyeden, hesabat-ı riyaziyeden, kavanin-i tabiyeden, hususu neden ibaret olduğu umumen meçhul! Partimizin, firkamızın ruhunu teşkil edecek bu binayı fen ve felsefeyi evvel-i bavl meydana getirmek sonra o aftar-ı asa-ı merkezden kalb-i avama işaa-i adl ve hakkaniyet isal etmek lazım gelir. Neşriyatımızda asla ilim ve mantık dairesinden çıkmamak hem fikrimizden olmayanlara karşı bir lisan-ı tahakküm ve tehdit istimal etmemek alel husus istihsaline çalıştığımız muvaffakiyetin iktiza ettiği ahvaldendir. Bu kaideden hariç olarak intişar edecek şeyler mesleğimizi anlamaksızın sırf hubb-i nefislerine vurulan darbelerle birtakım kimselerin aleyhtarlarımız kesilmeye ve menafi-i amele uğrunda sarf etmek isteyeceğimiz ikdamat ve ihtimamatımızı hiç olmasa bir müddet-i mevkuta için akim bırakmaya sebep olur.

Birtakım gençler vardır ki mağdurin-i cemiyete beyvayelere karşı hissettikleri merhametten dolayı biz sosyalistiz derler. Fakat kendilerini mücadele-i sınıftan mülkiyet-i iştirakiyeden, sermayedeki şekli hazirinin lağvından kanun-u ücret ile netayic-i mülmesinden bahsolunca ha biz öyle sosyalistliği kabul etmeyiz diyerek evvelki iddialarının hissiyat-ı sıddıkadan, kuru bir laftan başka bir şey olmadığını ikrar ederler.

Safahat-ı hayatiyenin cümlesine şumuli olan büyük, vasi mezhebimizin ismini iştirak etmez yalnız muhakeme-i zihniyeleriyle mahiyetini anlamak iddiasında bulunanların ekseriya kâtip-i âliye müdavinin ve mezuninin zeki ve malumatlı efendiler olduğu düşünülürse içtihadımızda afal ve hareketimizde takdir-i ihtiyatkâr olmamız lazım olduğu suhuletle anlaşılır.

Sosyalizm nedir diye sual edenlere birkaç cümle veya bir musâhabe ile cevap vermektan ihtiras etmeliyiz ve demeliyiz ki sosyalizm evvela bir ilimdir; zira mütalaa sayesinde elde edilebilir ve bir meslek-i içtimaidir, müntesiplerinin arasında yaşamak her gün fikirlerinden tarz-ı hayatlarından bir nebze istifade etmekle anlaşılabilir. Esnayı musahabede veya bir konferansta suret-i umumiyede sosyalizmden bahsetmek yine faideden halidir. Yahut sarf edilen gayret hâsıl olacağı semere ile mütenasip olmaz. Binaenaleyh propaganda esnasında sosyalizmin ancak bir noktasını bütün delail müknâ ve katiyesi ile mevzu bahis ederek o noktada muhataplarımızı iknaya çalışmalıyız.

Yukarıdan beri beyan ettiğim gibi muktedir refiklerimizden bir heyet-i mütercimim teşkil edilmek gibi hakiki bir say ve hizmetin husulüne teşebbüs olunursa en evvel Karl Marks'ın Sermaye ismindeki eserinden başlamak icap eder. Sosyalist refiklerimin katından ve cümlesinin de İstanbul'da bulunmamasından dolayı mezkûr heyetin mutlaka bir yerde bulunması lazım değil muhabere ile taksim-i amel edilerek tercüme mübaşeret edilebilir. Henüz mübtedi bulunduğumuz bütün tercümelerimizin böyle muavenet-i mütekebile ile icra olunması lazımdır.

Aziz meslektaşlarımın bu husustaki fikirlerini bilmek arzusundayım.

Alyans mektep-i müdürü

İsrail

Dünyadan Muhabere Kalkabilir ve Düve-i Mevcuda Bir Devlet Haline Gelebilir mi?

Geçen nüshamızdan mabat

Bir devlet için ne kadar mucip şey vardır ki evvelce döktüğü kanlarla iftihar etsin. O devlet bilmelidir ki mazide döktüğü kanlarla iftihar etmek değil bilakis ağlamalıdır çünkü kan dökmekle belki insaniyete pek büyük hizmetler edebilmesi mahut bulunan adamların mahfollmalarına sebep olmuş, vatanın imarına sarfedilecek paralarla adam öldürecek, şehirler harap edecek, mamur memleketler batıracak, sanayii, ticareti, ziraati sektedar edecek vasıtalar ihisar eylemiştir. Muharebenin hasıl eylediği fenalıklar o derece kesirdir ki tadat etmekle bitirilemez. Muharip devletlerden galip gelenin bile bir çok şehirleri, kasabaları sefain-i harbiyesi mahfolmuş, yüzbinlerce efradı telef edilmiş, milyonlarca altını zayii olmuş bulunur ki bu zaiyat-i azimenin telafisi senelerce hatta bazen asırlarca kabil olamaz.

Muharebelerin icra edilmediği zamanlarda yani vakt-i **hazerde** bile orduların, donanmaların, bahsolduğu masraf bu bütçelerde mühim mühim yekunlar teşkil eder. Bu masarifat zaide daha doğrusu mazıradan devletler o derece şikayetkardırlar ki ahiren bir çok hükümetler tahdit-i teslihatın beyneldüvel kabulü için son derece ibraz-ı gayret etmektedirler.

Masarifat-ı askeriye için ne derecelerde mühim bir yekun tuttuğunu iyice anlamak için bir devleti mesela Almanya imparatorluğunu nazar-ı itibara alalım.

Almanya'nın kuvve-i askeriyesi sulh vaktinde yani vakt-i hazırda 606.000 neferat-ı berriye, 33.520 neferat-ı bahriyeden yani cem'an yekun 639.520 neferden müteşekkildir. Bahr-i neferin senevi masarifi 50 lira farzedilse, masarifat-ı askeriye-i seneviye 3.197.600 lira eder ki vakt-i seferide Almanya ordusunun 4.350.000 mevcutlu olmasına nazaran bu mesarifte 217.500.000 lira derecesini bulur.

Halbuki bu meblağ berr-i ve bahr-i manevraların sevkiyat ve mühimmatı askeriye için masarifatı dahil değildir.

Şimdi bu kadar asker boşu boşuna insanların hemcinslerini tehditleri yolunda besleneceğine serbest bırakılsa ve her fert senevi 4 lira kazansa severt-i umumiye 17.400.000 lira raddesinde artar ve masarifat-ı askeriye tahsis edilen meblağ-ı mühim de istiharat-ı beşeriyenin temini yolunda sarf edilir. İnsanlar da o vakit tam insancasına, hem de pek rahat bir surette yaşamaya başlarlar.

Muharebenin derece-i mazaratı bir dereceye kadar tadat edildi. Şimdi muharebenin kalkabilmesi çarelerinin aryalım. Tecavüz yuku bulmadıkça müdafaa binaenaleyh muharebe olmaz demiştik. Pek güzel bu tecevüz ortadan kalkabilir mi, kalkamaz mı? Elbette kalkabilir. Ötekinin berikinin hukuikuna tecavüz etmenin, kuvvetlilerin kuvvetlerine güvenerek zayıfları ezmelerinin cihan-ı insaniyeti tahrip etmekten başka bir şey demek olmadığını ve bunların pek fena şeyler hatta en büyük bir cinayet olduğu anlaşılacak. Fikr-i tecavüz efsar-ı beşerden silinir şüphesiz müstesna olarak yine ötekine berikine tecavüz eden fena insanlar bulunabilir fakat cemiyet-i beşeriye-i mütemedine o efrad-ı mütecevize aleyhine ittifak-ı beşeriye-i mütemedine eder ve onları düçar-ı mücazat eyler.

Umum devletlerce terk-i teslihat ne suretle vuku bulabilir? Düvel-i mevcuda bila ittifak cümlesinin muhtelit mebuslarından müteşekkil bir meclis-i medeni-i fevkalade teşkil edilip bütün cihan-ı insaniyete vekaleten her türlü ihtilafatı hal ve fasl edebilmek selahiyeti bahşedilmekle.

Terk-i teslihatı müteakip bütün dünya Cumhuriyetinin bugünkü usul-i idare-i dahiliyesini takip edebilir.

Malumdur ki Amerika Cumhuriyeti cumhuriyetler idare-i dahiliyesi usulünün ikincisini yani adem-i merkezîyet-i siyasiye usulünü takip eyler. Zira idaresindeki memalik bir takım hükümet-i sagireye münkısımdır. Her hükümet kavanin-i dahiliyesini kendi tertip eyler , zabıtalari ayırdır, vergilerini kendi toplar. Bugün Avrupa hükümeti memleketleri dahilinde neler yapabilmek hakkına malik ise ve bunların beheri de o haklara maliktirler. Her birinin birer meclis-i milliyesi vardır ancak Kanun-u Esasi , kuvve-i askeriye , gümrük (bir kelime okunamadı) para gibi hususatta müşterek ve müttehittirler.

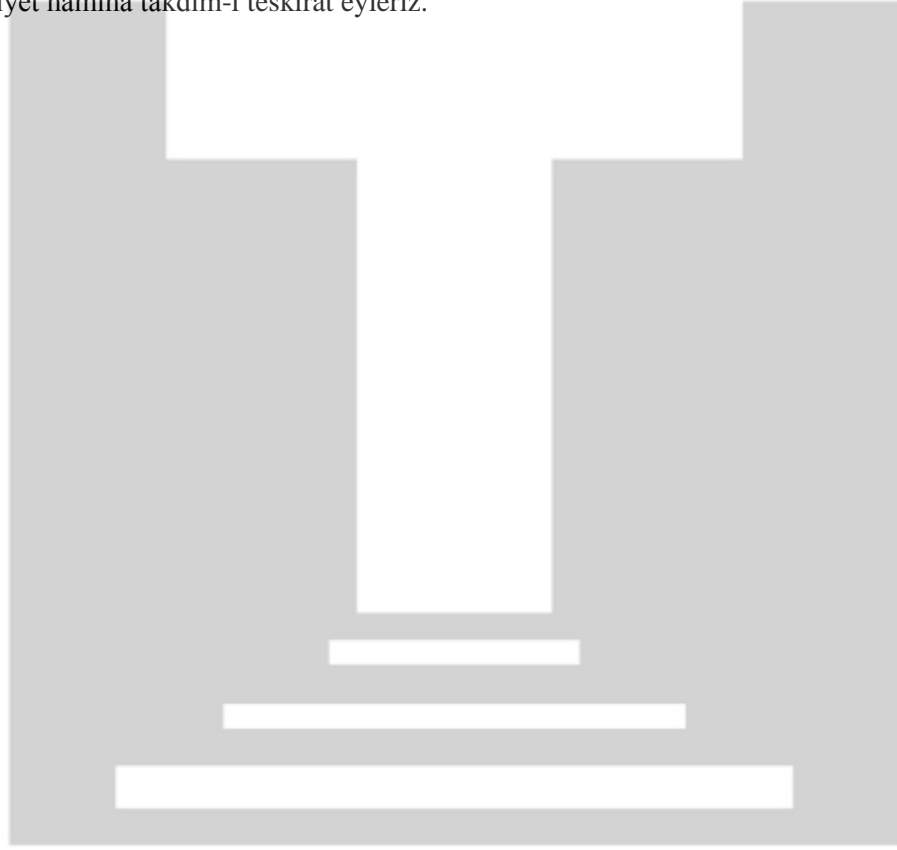
İşte düvel-i mevcudada bu usul-ü idareyi meyanlarında takip edebilirler. Her vilayet, her şehir, her kasaba hatta her köyün birer meclis-i medeniyesi olur. Her işlerini o meclis tanzim eder. Fakat hepsi aynı kanuna , aynı kavanin-i esasiyeye itbaha yukarıda izah olunan bir meclis-i medeni-i fevkaladeye tabi bulunurlar. Meskukatta iştirak ederler , gümrükler lağvolunur. Velhasıl bu usul-ü idare sayesinde vahşet ve cihat saikasıyla insanlar beyninde bulunan arızı husumetlerin vücudu ortadan kalkar ve bir uhuvvet-i umumiye altında yaşamaya başlarlar.

İşte ancak o vakit insaniyet tekamül etmiş ve medeniyet vaat ettiği kavaidi temin eylemiş bulunur.

İsmet Nejat

İştirakin

Bu gibi makalat-ı hukukiye ve içtimaiyelerinize sahifelerimizin daima açık bulunduğunu beyan ile alem-i insaniyet namına takdim-i teskirat eyleriz.

TÜSTAV